

TA'LIM JARAYONIDA O'QITUVCHI VA OTA-ONALAR HAMKORLIGINING PEDAGOGIK JIHLTLARI

Dilrabo Xayrullayevna Nurullayeva

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti Ta'lim va tarbiya nazaryasi va metodikasi
(boshlangich ta'lim) mutaxassisligi magistranti

d.nurullayeva@dtpi.uz

ANNOTATSIYA

Maqolada hozirgi kundagi dolzarb masalalardan biri bo'lgan ta'lim tarbiya jarayoni va undagi ota-onalar bilan hamkorlikning dolzarb uzviy tomonlari tahlil qilingan, umumiy shakldagi fikr-mulohazalar, xulosa va tavsiyalar bayon etilgan.

Kalit so'zlar: ta'lim va tarbiya, umumiy o'rta ta'lim, professional ta'lim, oliy ta'lim, ota-onalar bilan hamkorlik.

PEDAGOGICAL ASPECTS OF COOPERATION OF A TEACHER AND PARENTS IN THE EDUCATIONAL PROCESS

ABSTRACT

The article analyzes the current integral aspects of the educational process and cooperation with parents, which is one of the current issues, general opinions, conclusions and recommendations are presented.

Keywords: education and upbringing, general secondary education, professional education, higher education, cooperation with parents.

KIRISH

So'nggi yillarda Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev tomonidan ta'lim tizimining barcha sohalariga katta e'tibor qaratilmoqda. 2022-yil 20-dekabrda yil yakunlari va 2023-yil uchun ustuvor vazifalarni belgilab berishga qaratilgan "O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning Oliy Majlis va O'zbekiston xalqiga Murojaatnomasi"da "...ta'lim jamiyatga bilim berishga xizmat qilibgina qolmasdan, millatning madaniy merosini jamlaydi, alohida shaxsning salohiyatini oshirishga hamda uning kasbiy qiziqishlarini shakllantirishga xizmat qiladi. Bejizga "Umumjahon inson huquqlari deklaratsiyasi"da ta'lim olish huquqi insonning asosiy huquqlaridan biri sifatida belgilab o'tilmagan. Jahon bankining "Mamlakatlar farovonligi darajasi" hisobotida yoritib berilganidek, mamlakatlar boyligi aynan inson kapitali,

aholining bilim darajasi va ko'nikmalari bilan belgilanadi" - deb ta'kidlaganlar.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Ta'lim-(arabcha) ilm so'zdan tarkib topgan bo'lib, o'rgatmoq, o'qitmoq, bilim bermoq ma'nolarini anglatadi. Har bir davlatning taraqqiyoti uchun muhim uzviy asos bo'lgan ijtimoiy sohaning bo'g'ini, qisqa qilib aytganda, kelajakni belgilovchi mezon desak mubolag'a bo'lmaydi. Davlatni davlat darajasiga ko'taradigan vosita bu xalq, jamiyat umuman olganda insonlarning bilimdonligi, savodxonligidir. Dono va ma'nan yetuk xalqi millatiga ega davlat o'z taraqqiyotini asl rivojlanish yo'lini aslo yo'qotmaydi. Aytish joizki ta'limning to'g'ri olib borilishi va ta'sirchanligini ta'minlovchi asosiy vosita bu tarbiya. «Ta'limni-tarbiyadan, tarbiyani-ta'limdan ustun qo'yib bo'lmaydi» A.Avloniy. Tarbiyasi yaxshi qoniqarli darajadagi shaxs bilim olish uchun layoqatga ega bo'la oladi va olgan bilimlarini o'z ongi doirasida tahlil qilib, amalda tadbiiq qiladi. Bejizga mashoyixlar «Olim bo'lish oson, odam bo'lish mushkil» deb ta'kidlamaganlar. Darvoqe, boshida dunyoning bilimini jo qilgan olimning, agarki tarbiyasi a'lo bo'lmasa, hechkim bu ilm chashmasidan bahramand bo'lolmaydi, chunki ilimning avvali sukut, so'ng yod olmoq, takrorlamoq va nihoyat uni tarqatishdir.

Bilim ozuqadir. Aql va ong u bilan oziqlanadi. Bilim muvafaqqiyat, bilimsizlik esa mag'lubiyatdir. Bilim jasoratdir. Bilimli kishi muammolarni jasorat bilan yengadi. Chigal masalalarni hal etadi. To'siq va g'ovlar ustidan uning yordamida oshib o'tadi. Bilim nurdir. Yo'limizni u bilan yoritamiz.

Ta'lim bunyodkor soha, ammo kamchiliklardan butkul xoli deb aytolmaymiz. Og'riqli nuqtalarimizdan bo'lgan ta'limdagi sifat samaradorligi ko'ngildagidek emasligini hukumat darajasida barcha qattiq tanqidga olganligi va chuqur islohotlar o'tkazilayotganligi zamirida aynan yurtni rivojlantiruvchi eng muhim sohalardan biri bu shubhasiz ta'lim sohasi ekanligi ma'lum bo'ladi. Muhtaram davlat rahbarimiz Sh.Mirziyoevning 2018-yilning 24-oktyabridagi oliy ta'limga bag'ishlangan yig'lishida juda qattiq norozilik va tanqidga olingan ushbu soha usha biz aytayotgan og'riqning qo'zg'atuvchilaridan biridir. Masalaga tanqidiy yondashuv orqali mos yechimlarni tanlashni maqsadga muvofiq deb bildik. Dastavval, ta'lim zinalarida pastdan yuqoriga qarab so'z yuritsak va masalaning asl mohiyatiga to'xtalsak:

Ota-onalar e'tiborga olmayotgan holatlar va ular ishtirokida nazoratga olinishi kerak masalalar ta'limning barcha bosqichlarda mavjud.

- ✓ Maktabgacha ta'limda
- ✓ Umumiy-o'rta ta'limda
- ✓ O'rta maxsus ta'limda

✓ Oliy ta'limda

Hech shubhasiz bu zinalardagi bo'shliqlar bir-biriga bog'liq.

Ta'limda hamkorlik faqatgina xorijiy formatda emas balki milliy va mahalliy miqyosda ham o'zaro manfaatli omillarga bog'liqdir. Pedagogik hamkorlik zamirida faqatgina ta'lim masalalarigina emas, shuningdek oilaga bog'liq bo'lgan tarbiyaviy tamoillar ham o'z vazifalarini bajarishi lozimdir. Ota-onalar doim farzand tarbiyasi va uning boshqaruvini yo'naltiruvchi asosiy shaxs hisoblanadilar. Ammo hozirgi davr o'quvchi va talabalaridagi qiziqish pastligi, axloqiy buzilishlar, va g'oyaviy bo'shliqlar, ommaviy madaniyatning noto'g'ri va mintalitetimizga yod jihatlariga taqlid qilish, ilmiy salohiyat va savodxonlik darajasi pastligiga asosiy sabab ham aynan bu ikki javobgar (pedagoglar va ota-onalar) tomonlarning umumiy institutsional hamkorlikni maqsadga muvofiq yo'lga qo'ymaganliklaridamikan deb o'ylab qolamiz.

Umumta'lim tashkilotining o'quvchilarning oilalari bilan hamkorligining maqsadlari va shartlari o'zaro munosabatlarni tashkil etishning muhim tarkibiy qismidir. Ularning yutug'i ta'lim tashkilotining ota-onalar bilan hamkorlik qilish shakllari va usullariga - ularning birgalikdagi muloqotini va faoliyatini tashkil etish usullariga bog'liq.

Hamkorlikning turli shakllari va usullarini tanlash maktab tomonidan amalga oshiriladi va ushbu bosqichda hal qilinishi kerak bo'lgan muayyan vazifalarga, ota-onalarning qiziqishlari va intilishlariga, shuningdek, ushbu davrda jamiyatning rivojlanish darajasiga bog'liq. Guruh va jamoaviy hamkorlikning pedagogik shakli va asosiy turlari quyidagilardan iborat:

- ✓ maktab miqyosida va sinfda ota-onalar yig'ilishi;
- ✓ maktab tadbirlari, konsertlar o'tkazish;
- ✓ ochiq kunlar (ota-onalar kuni);
- ✓ ota-onalar qo'mitasining tematik konferensiyalarini tashkil etish va ular bilan yaqindan hamkorlik qilish;
- ✓ ota-onalarning ijodiy guruhlar bilan ishlash, savol-javob kuni; □ guruh maslahatlari;
- ✓ ota-onalarni maktab ma'muriyati, pedagogik jamoa bilan uchrashish;
- ✓ ota-onalar uchun ma'ruzalar;
- ✓ seminarlar, treninglar; o'quv filmlarini ko'rish va keyingi muhokamalar; ota-onalar maktablari.

XULOSA

Bir soʻz bilan aytganda oʻqituvchilarning (tarbiyachilar) maktabgacha taʼlim tashkilotlarida boʻladimi umumiy oʻrta taʼlim maktablaridami farqi yoʻq, umuman olganda boshlangʻich taʼlimiy boʻgʻinda muvaffaqiyatli faoliyat olib borishida bolalar, oʻquvchilar va ularning hatti-harakati yuzasidan, pedagogik jihatdan taʼlimiy jarayonlarning sifat koʻrsatkichlari yuzasidan oilalar bilan samimiy aloqa va yaqin hamkorlikda boʻlishi nihoyatda muhim. Taʼlim tashkiloti va ota-onalar oʻrtasida aloqa qanchalik yaxshi yoʻlga qoʻyilsa, oʻrtada farzandlar shuncha koʻp maʼnaviy va maʼrifiy yordam oladi hamda uning dastlabki taʼlim tajribasi muvaffaqiyatli boʻlishi ehtimoli ortadi.

REFERENCES

1. Sh. M. Mirziyoyevning 2022-yil 20-dekabrda Oliy Majlisga va Oʻzbekiston xalqiga Murojaatnomasi, 2022-yil.
2. I.A. Karimov «Yuksak maʼnaviyat yengilmas kuch» Toshkent 2010 26-b
3. Sayyoraxon Shaxobidinovna Abduraxmonova, & Sarvinoz UlugʻBek Qizi Ergasheva (2023). Pedagogik amaliyot vositasida talabalarni ota-onalar bilan hamkorlik qilishining mazmuni. *Science and Education*, 4 (7), 482-485.
4. Radjabova, Xulkar Farmonovna (2022). OTA-ONA, MAKTAB VA OʻQITUVCHI HAMKORLIGIDAGI HARAKAT TAʼLIMNI QOʻLLAB QUVVATLASHNING SAMARALI USULIDIR. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2 (1), 20-26.
5. <https://president.uz/oz/lists/view/5774>

